

BESLUT
2025-06-18

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 21 mars 2025

Saken

Rätt till svenskt studiestöd för
medborgare i land utanför EU/EES

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som är medborgare i Turkiet, ansökte om studiemedel för grundskolekurser under perioden den 10 februari – 18 april 2025.

CSN avslog ansökan med motiveringen att NN, som utländsk medborgare, inte uppfyller något av villkoren för att få rätt till svenskt studiestöd för studier i Sverige. I beslutet anförde CSN bland annat följande. CSN har skickat en begäran om komplettering till honom. Eftersom han inte besvarat den har CSN prövat rätt till svenskt studiestöd utifrån de uppgifter som finns tillgängliga. NN kan inte bedömas som barn till en arbetstagare i Sverige, eftersom han inte har visat att han är ekonomiskt försörjningsberoende av sin förälder som arbetar i Sverige. Han har inte heller visat att föräldern arbetar i tillräcklig omfattning under hans studietid. CSN bedömde vidare att det inte fanns särskilda skäl att bevilja honom sådan rätt.

NN överklagade beslutet och anförde att han har skickat in kompletterande uppgifter inom angiven tidsfrist samt bifogade CSN:s bekräftelsemejl.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde bland annat följande.

Nationella bestämmelser

NN har inte permanent uppehållstillstånd (PUT). Han har inte heller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som ger rätt till svenskt studiestöd. Det uppehållstillstånd som NN

har fått grundar sig på att han är arbetstagare enligt 6 kap. 2 § 1 st. utlänningslagen och gäller för tiden 2023-07-19 – 2025-07-19. NN har enligt Migrationsverket inte ställning som varaktigt bosatt i Sverige och hen har inte heller ställning som varaktigt bosatt i ett annat EU-land. Det finns inte heller särskilda skäl att lämna studiemedel. NN uppfyller därför inte villkoren för att få studiemedel enligt de nationella bestämmelserna.

EU-rättsliga bestämmelser

En turkisk medborgare kan jämföras med svensk medborgare enligt EU-rätten om hen är barn till en turkisk medborgare som är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige. Det krävs då att förälderns arbete har en tillräcklig varaktighet och omfattning samt att föräldern fortsätter arbeta under barnets studietid. Barnet och föräldern ska dessutom vistas lagligt i Sverige. Även barn som fyllt 21 år kan, om vissa förutsättningar uppfylls, jämföras med en svensk medborgare med stöd av arbetstagarförordningen. Barn över 21 år och som har en förälder som arbetar i Sverige kan få rätt till studiestöd, enligt artikel 7 i arbetstagarförordningen, om hen är beroende av sin förälder för sin försörjning och det rör sig om ett varaktigt ekonomiskt beroende. Om föräldern har slutat arbeta krävs att hen uppfyller något av kraven för att behålla sin ställning som arbetstagare eller egenföretagare. För ett barn som flyttat till Sverige efter att hen fyllt 21 år ska försörjningsberoendet ha existerat i ursprungslandet innan flytten till Sverige. Därtill ska det finnas ett fortsatt försörjningsberoende i Sverige. Det är även möjligt för barn över 21 år att enligt artikel 10 i arbetstagarförordningen ha en självständig rätt till studiestöd vilket i sig ger barnet rätt att avsluta redan påbörjade studier. Då måste följande krav vara uppfyllda:

- Barnet och föräldern var bosatt tillsammans i Sverige innan barnet fyllde 21 år.
- Föräldern var arbetstagare i Sverige samtidigt som barnet var bosatt i Sverige och innan barnet fyllde 21 år.
- Barnet fick studiestöd från CSN för de studier som hen påbörjades innan hen fyllde 21 år
- De aktuella studierna är inom samma yrkes- eller ämnesinriktning som de studier som påbörjades innan barnet fyllde 21 år.

NN har lämnat uppgift om att han inte är försörjningsberoende av sin förälder i Sverige. Barn över 21 år till en migrerande arbetstagare kan ha en självständig rätt till likabehandling i studiemedelshänseende enligt artikel 10 i arbetstagarförordningen. För att ett barn ska omfattas av artikel 10, och därigenom ha en självständig rätt till studiemedel, ska barnet ha varit bosatt med en eller båda av sina föräldrar i Sverige medan hen var under 21 år och åtminstone en förälder var bosatt här som arbetstagare. Barn med en självständig rätt till studiemedel har rätt att slutföra sina redan påbörjade studier och att avsluta en utbildning som hen påbörjade före 21 års ålder. Barnet har fortsatt rätt till studiestöd om hen studerar vidare inom samma yrkesområde. Om barnet efter att hen har fyllt 21 år helt byter yrkes- eller ämnesinriktning i sina studier, kvarstår dock inte rätten till studiestöd. NN har tidigare studerat på gymnasial nivå i Sverige under läsåren 2020/21 och 2021/22 då han var under 21 år och var bosatt i Sverige med förälder som var arbetstagare här. Han är nu över 21 år och har bytt utbildning och söker studiemedel för grundskolestudier som inte är en fortsättning på tidigare gymnasiestudier. CSN bedömer därför att rätten till studiestöd inte kvarstår. NN uppfyller därför inte villkoren för att få studiemedel enligt de EU-rättsliga bestämmelserna. CSN anser därför att

överklagandet ska avslås. CSN har inte prövat om NN uppfyller övriga villkor för rätt till studiemedel som finns i studiestödsförfattningarna.

NN lämnade bland annat följande synpunkter på CSN:s yttrande. Han har bott i Sverige utan avbrott sedan 2020 och har under denna tid fullföljt sina gymnasiestudier. Under de två senaste åren har han arbetat. För närvarande är han inskriven på en kurs i svenska för invandrare via Komvux. Han behöver läsa svenska eftersom hans tidigare utbildning genomfördes på engelska. Han bor fortfarande tillsammans med sina föräldrar, men hans formella beroendeställning har upphört till följd av att hans uppehållsstatus har ändrats. Detta innebär att han enligt regelverket inte längre klassas som beroende av sina föräldrar. Hans mor har arbetat under hans studietid, medan fadern har varit sjukskriven under en längre tid. NN bifogade moderns lönespecifikationer och faderns läkarintyg.

Överklagandenämnden inhämtade därefter ett tilläggsyttrande från CSN, genom dess rättsavdelning, som anförde i huvudsak följande. En studerande som har en turkisk förälder som bor och arbetar i Sverige ska jämföras med en svensk medborgare vad gäller rätten till studiestöd genom associeringsavtalet mellan EU och Turkiet. För att omfattas ska barnet bo eller ha bott tillsammans med sin förälder i Sverige, medan föräldern arbetade här. Dessa barn har en självständig rätt till studiestöd enligt associeringsavtalet, motsvarande den rätt som barn som omfattas av artikel 10 i arbetstagarförordningen har. EU-domstolen har bl.a. behandlat frågan om likabehandling och självständig rätt enligt artikel 10 i arbetstagarförordningen i målen C-389/87 och C-390/87 (Echternach och Moritz) av den 15 mars 1989, C-7/94 (Gaal) av den 4 maj 1995, mål C-413/99 (Baumbast) av den 17 september 2002, C-310/08 (Ibrahim) av den 23 februari 2010 och C-480/08 (Teixeira) av den 23 februari 2010.

NN har före 21 års ålder bott i Sverige tillsammans med sin pappa, som är turkisk medborgare, medan han arbetat här. NN har av den anledningen tidigare fått rätt till svenskt studiestöd i form av studiehjälp, som barn till turkisk arbetstagar enligt associeringsavtalet mellan Turkiet och EU. Frågan är om han, utifrån att han har en självständig rätt till studiestöd, har rätt till studiemedel för grundskolestudier på Komvux. Av EU-domstolens praxis framgår att barn som uppfyller villkoren för självständig rätt har rätt till studiestöd för att fullfölja och slutföra den utbildning som har påbörjats, och att det gäller även om de redan är 21 år eller äldre och inte längre är beroende av sina föräldrar för sin försörjning. NN har bott i Sverige sedan 2018, då han var 15 år, och har tidigare studerat på grundskole- och gymnasienivå här. Eftersom han nu ansökt om studiemedel för grundskolestudier på Komvux, uppfattar CSN att han ämnar fullfölja och slutföra dessa redan påbörjade studier på grundläggande nivå. Då det har konstaterats att NN har en självständig rätt enligt associeringsavtalet mellan Turkiet och EU har han också rätt till svenskt studiestöd i form av studiemedel för att avsluta dessa studier. Överklagandet ska därför bifallas på så sätt att han ska anses uppfylla villkoren för att jämföras med svensk medborgare.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande, men inte avhört.

Av handlingarna i ärendet framkommer att NN har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd (klassning C0) som arbetstagare för tiden den 19 juni 2023 – den 19 juli 2025.

Författningsbestämmelser

Av 1 kap. 4 § första stycket studiestödslagen framgår bland annat följande. Utländska medborgare ska jämiställas med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EU-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Första stycket gäller även familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare. Detsamma gäller sådana familjemedlemmar till svenska medborgare som avses i 3 a kap. 2 § andra stycket utlänningslagen, om den svenska medborgaren är anställd eller egenföretagare här i landet.

I 3 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) anges följande. Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har en varaktig anknytning till Sverige och som är
 1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
 2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
 3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiemedel.

Prövning enligt EU-rätten görs huvudsakligen utifrån: Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF), Beslut nr 1/80 av Associeringsrådet av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen EEG-Turkiet, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen samt praxis från EU-domstolen.

Överklagandenämndens bedömning

NN är bosatt i Sverige och är medborgare i land utanför EU/EES. NN har inte permanent uppehållstillstånd. Han har heller inte något av de tidsbegränsade uppehållstillstånd som ger rätt till svenskt studiestöd enligt 3 kap. 4 § studiestödslagen. Det krävs därför särskilda skäl för att han ändå ska kunna lämnas studiemedel. Sådana särskilda skäl har inte framkommit.

Fråga är då om NN kan beviljas svenskt studiestöd på någon annan grund.

Det s.k. associeringsavtalet mellan Turkiet och EU reglerar delvis turkiska medborgares rättigheter inom EU. Bestämmelser om turkiska arbetstagares rättigheter återfinns bland annat i Associeringsrådets beslut nr 1/80. I studiestödssammanhang innebär associeringsavtalet att turkiska barn till turkiska arbetstagare, som uppfyller villkoren i artikel 9 i beslut nr 1/80, ska likabehandlas med svenska medborgare vad gäller rätten till studiemedel. EU-domstolen har också konstaterat att associeringsavtalet har direkt effekt. Vidare har turkiska barn som omfattas av associeringsavtalet en självständig, och inte härledd, rätt till studiestöd och de har i princip har samma rättigheter som de barn som omfattas av artikel 10 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen (arbetstagarförordningen), se bland annat EU-domstolens dom av den 30 september 2004 i mål C-275/02, Ayaz.

Enligt fast rättspraxis från EU-domstolen avseende artikel 10 i arbetstagarförordningen har ett barn som varit bosatt med en förälder som var arbetstagare i värdlandet medan barnet var under 21 år rätt att fullfölja sina studier på ett framgångsrikt sätt. Det innebär bland annat att barnet har rätt till studiestöd även om förälderns ställning som arbetstagare upphör, barnet har fyllt 21 år eller inte längre är beroende av arbetstagaren för sin försörjning.

Av utredningen i ärendet framgår att NN har bott i Sverige sedan 2018, då han var 15 år gammal. Han har tidigare studerat på grundskole- och gymnasial nivå i Sverige då han var under 21 år och var bosatt i Sverige med en förälder som var arbetstagare här. NN skulle mot den bakgrunden ha rätt till svenskt studiestöd. Ytterligare en förutsättning är dock att studierna, för vilket stödet söks, avser en påbörjad utbildning som den enskilde genom stödet ges möjlighet att slutföra.

Mot bakgrund av vad som har redovisats i ärendet om NN:s studiebakgrund och de nu aktuella studiernas allmänna karaktär, bedömer Överklagandenämnden att studierna på grundskolenivå i detta sammanhang inte kan vara en fortsättning på en tidigare påbörjad utbildning som ska slutföras.

NN uppfyller därmed inte villkoren för att få rätt svenskt studiestöd i form av studiemedel enligt EU-rätten med tillämpning av associeringsavtalet mellan Turkiet och EU. Överklagandet ska därför avslås.

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Jessica Levin, Jonathan Sjölander, Helena Söderberg och Jenny Twana.

Föredragande: Anna Semenko

Kopia till CSN och CSN:s rättsavdelning